

WYZNACZANIE ORAZ INSTYTUCJONALIZACJA GRANIC PAŃSTWOWYCH

W artykule uogólniono sens pojęcia "granica państwowa". Rozpatrzono teoretyczne podstawy ustanowienia granic państwowych. Rozpatrzono poszczególne etapy wyznaczenia granicy państwowej: alokację, delimitację oraz demarkację. Przedstawiono formalno-prawne wyznaczenie granicy. Przedstawiono wpływ czynników zewnętrznych i wewnętrznych na kształtowanie granic państwowych. Zbadano proces instytucjonalizacji granicy państwowej. Rozpatrzono rolę instytucji państwowych w funkcjonowaniu granicy państwowej. Przedstawiono znaczenie służby granicznej (wojsko, służba celna, organy ścigania w procesie funkcjonowania granic państwowych. Uogólniono zadania oraz funkcje organów ścigania w sferze ochrony i funkcjonowania granic.

Słowa kluczowe: granica państwowa, zasady, czynniki, instytucje państwowe, wyznaczenie granic.

Roman Kotsan
Wschodnioeuropejski
Uniwersytet Narodowy
imienia Łesi
Ukrainki, Ukraina
(m.Łuck, Ukraina)

STATE BORDERS FORMATION AND INSTITUTIONALIZATION

The article summarizes the essence of the concept of "state border". Theoretical basics of establishment of state borders are considered. The successive stages of the establishment of the state borders are considered: allocation, delimitation and demarcation. The article deals with the legal regulation of border. The influence of external and internal factors on the formation of state borders is shown. The process of institutionalization of the border is investigated. The role of public institutions in the functioning of the border is considered. The importance of the border services (army, customs, law enforcement agencies in the operation of state borders) is highlighted. The article generalized tasks and functions of government institutions, mentioned above, in the areas of protection and the functioning of boundaries.

Keywords: state border, principles, factors, government institutions, border formation.

ВСТАНОВЛЕННЯ ТА ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНИХ КОРДОНІВ

У статті узагальнено суть поняття «державний кордон». Розглянуто теоретичні основи встановлення державних кордонів. Розглянуто послідовні етапи встановлення державного кордону: алокацію, делімітацію та демаркацію. Висвітлено договірно-правове оформлення кордону. Показано вплив зовнішніх та внутрішніх чинників на формування кордонів держави. Досліджено процес інституалізації державного кордону. Розглянуто роль державних інститутів у функціонуванні державного кордону. Показано значення прикордонної служби (військ, митної служби, правоохоронних органів у процесі функціонування державних кордонів. Узагальнено завдання і функції перерахованих вище державних інститутів у сфері охорони і функціонування кордонів.

Ключові слова: державний кордон, принципи, чинники, державні інститути, встановлення кордону.

Постановка наукової проблеми та її значення. Кордон – невід’ємна ознака суверенітету будь-якої держави, а також обов’язковий чинник формування цілісного державно-територіального організму. Без чітко визначених кордонів держава не може реалізувати весь комплекс своїх суверенних прав. Головне завдання державних кордонів

полягає у визначенні просторових меж територіального верховенства держави й в обмеженні приналежної їй території, котра складає матеріальну основу життєдіяльності народу і самої держави. Кордони потрібно розглядати як складовий елемент цілісної системи міжнародних відносин і цивілізаційного розвитку. Дослідження кордонів привело до формування науки про кордони – «лімології» (від лат. *limes* – границя, кордон). Якщо спочатку лімологією займались переважно географи, пізніше – політологи і економісти, то зараз вона привертає увагу науковців з області історії, культури, літератури, лінгвістики, соціології тощо. Лімологія, в залежності від переважання теоретичних чи прикладних досліджень, поділяється на теоретичну і практичну (або кордознавство).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Представниками теоретичної лімології розроблено більшість сучасних класифікаційних схем щодо типів кордонів, вивчено їх функції, запропоновано теорії охорони кордонів, обґрунтовано форми взаємодії у прикордонних територіях тощо. До праць такого типу можна віднести роботи А. Колчева, В. Колосова[10], І. Міроненка[9], В. Самаркіна, Л. Смирнягіна, О. Долгова[3], Б. Родомана[13], І. Долматова[4, 5] та багатьох інших. Теоретична лімологія розглядає питання встановлення та функціонування кордонів, проте в теоретичних напрацюваннях існує брак розробок щодо формування кордону, зокрема його інституціалізації і перетворення кордону на багатоскладове явище. У зв'язку із трансформацією функціональної складової кордонів, посиленням управлінської ланки та іншими процесами, що відбуваються на кордонах під впливом глобалізації, інтеграції, регіоналізації посиленої уваги потребує удосконалення теоретичних аспектів встановлення та інституціалізації державних кордонів. Удосконалення теоретичної лімології матиме позитивний вплив на практику управління та підвищення ефективності функціонування кордонів.

Метою статті є поглиблення теоретичних основ встановлення та інституціалізації державних кордонів загалом, а зокрема представлення кордону як багатоскладового явища, встановлення якого відбувається стадійно і під впливом певних чинників, а інституціалізація має свою специфіку, що у цілому діє у напрямі забезпечення державних інтересів. Для досягнення поставленої мети було поставлено ряд завдань: 1). узагальнити суть поняття «державний кордон»; 2). розглянути стадії процесу встановлення кордону; 3). виявити вплив основних чинників на формування кордону; 4). вивчити процес інституціалізації державного кордону, 5). виявити роль державних інститутів, зокрема прикордонної і митної служб у функціонуванні державного кордону.

Виклад основного матеріалу дослідження. Необхідність забезпечення належних умов встановлення, формування та функціонування кордонів держави, підтверджує той факт, що вони належним чином закріплені й визнані, визначають межі державної території, підтверджують право держави (титул) на дану територію. Адже лінія державного кордону встановлюється в результаті домовленостей між суміжними державами, тобто шляхом укладення міжнародних угод. Разом з тим вони можуть бути встановлені в результаті видання внутрішньодержавного акту.

У процесі встановлення державного кордону розрізняють такі послідовні етапи: алокація, делімітація та демаркація. Алокація – це початкова стадія виділення міждержавного кордону, на якій відбувається політична домовленість про територіальне розмежування та проходження лінії кордону. Після цього здійснюється делімітація.

Делімітація – це визначення в договірному порядку загального напрямку проходження лінії державного кордону з позначенням її на картах, схемах і планах. При делімітації складається докладний опис проходження лінії державного кордону, із нанесенням її на карти і схеми (делімітаційні карти) за спеціально обраним і узгодженими природними або штучними точками чи орієнтирами (ріками, гірськими вершинами, хребтами). Делімітаційна карта підлягає парафуванню і підписанню, вона також скріплюється гербовими печатками договірних сторін.

Демаркація – це проведення лінії державного кордону на місцевості з позначенням її спеціальними прикордонними знаками (пірамідами, стовпами, буями, маяками тощо). Роботи з демаркації знаходяться під контролем представників суміжних держав і здійснюються прикордонними військами. Визначення лінії кордону на місцевості здійснюють спеціально створювані урядами на паритетних засадах змішані комісії прикордонних

держав. Іноді такі функції покладаються на спеціальний міжнародний орган, який утворюють на основі взаємної домовленості.

Під час демаркації кордону здійснюється топографічна зйомка або аерофотозйомка місцевості, на основі якої складається великомасштабна топографічна карта прикордонної смуги, встановлюються прикордонні знаки і визначається їх координати. Змішана комісія, визначивши точне розташування лінії кордону на місцевості, складає протокол – опис кордону, що демаркується, карти з його позначенням, а також протокол на кожний прикордонний знак зі схемами. Під час демаркаційних робіт змішана комісія може уточнювати лінію кордону, встановлену раніше згідно з договором і зображену на карті, доданий до нього. Такі уточнення здійснюються, як правило, поблизу населених пунктів, на річках і хребтах гір. Вони спричиняються тим, що договір про делімітацію кордону і додані до нього карти не завжди ґрунтуються на достатньо повних і точних фактичних даних. Виникаючі розбіжності вирішуються змішаними комісіями, а в особливих випадках – на дипломатичних переговорах. Всі документи з делімітації і демаркації є складовими частинами договорів про територіальне розмежування, поступку, обмін, продаж територій і підлягають затвердженню вищим органам державної влади суміжних держав, що домовляються. Демаркаційні документи після їх підписання змішаною комісією підлягають затвердженню кожною з країн згідно з діючим законодавством і набувають чинності від моменту обміну нотами, які сповіщають про їх затвердження [1]. У разі виникнення необхідності уточнення територіальних кордонів суміжних держав проводять редемаркацію.

Редемаркація – це відновлення речових слідів демаркації. Редемаркація здійснюється шляхом перевірки раніше демаркованого кордону з відновленням, ремонтом (заміною) раніше виставлених прикордонних знаків [2].

Таким чином, на усіх етапах встановлення міждержавного кордону відбувається його договірно-правове оформлення. Останнє перебуває в полі зору керівництва суміжних держав, їх урядів та вищих органів державної влади. До участі у переговорному процесі, а також для виконання практичних завдань з делімітації і демаркації залучаються представники Міністерств Закордонних Справ, служб геодезії і картографії, Міністерств лісового господарства, спеціалістів державних земельних агенції, представників прикордонних територіальних адміністративно-територіальних одиниць тощо. Політичні особливості договірно-правового оформлення міждержавного кордону залежить від багатьох чинників: політичного режиму кожної держави; геополітичної ситуації і геополітичного положення держав; особливостей зовнішньої та внутрішньої політики; рівня міждержавного співробітництва та інших. Держави з високим рівнем розвитку демократії враховують історичні особливості розвитку державних територій, їх етнічні, культурні, релігійні аспекти (особливо на прикордонних територіях), рівень розвитку прикордонних зв'язків, міждержавного співробітництва, рівні соціально-економічного розвитку прикордонних територій та наявність проблем суспільно-економічного розвитку. При тоталітарних то авторитарних режимах значення вище зазначених чинників нівелюється, а кордон при цьому стає більш політичним. Політичні кордони розмежовують сфери впливу політичних суб'єктів, їх режими залежать від функціонування суб'єктів політичного процесу, від їх соціально-політичної мети і національних інтересів. В умовах встановлення політичних кордонів територія держави здатна ставити політичним ресурсом, базою для політичної і соціальної мобілізації населення. У такому випадку кордон визначає межі існування суспільства; політичний, економічний і культурний простір; просторові межі здійснення державної влади; межі, за якими держава виступає як зовнішня (іноземна сила). Політична роль кордону у певному просторі, де проживають конкретні люди, народи, які мають і розвивають певні відносини між собою, має неперевершене значення саме тоді, коли ці контакти, як живі зв'язки, котрі мають давні традиції, можуть бути порушені. Це означає, що процес встановлення політичного кордону (з урахуванням цілої низки передумов і чинників або нехтування ними) впливає на його сталість. Сталість (або стабільність) кордону буде високою (або підвищуватись), якщо кордон є наслідком територіальної, етнічної, культурної ідентичності населення. І навпаки, штучно встановлений кордон потребує часу для формування лояльності населення до нового кордону і «образу» території. Політичні кордони є елементом державної безпеки,

суверенітету і цілісності. Вони відіграють роль індикаторів культурно-цивілізаційного розвитку, відображаючи у своїх «образах» формування нових ідей і процес їх інтегрування з історичними подіями.

Таким чином, чітко зафіксовані державні кордони в конкретних умовах простору і часу, під впливом сукупності чинників стають кордонами політичними і впливають на відносини із суміжними державами. Кордони, погоджені із суміжними країнами, вважають міжнародно визнаними та міжнародно встановленими.

Встановлення кордонів, з погляду кожної країни, повинно базуватись на таких основних принципах міжнародного права як цілісність та недоторканість державної території. Встановлений державний кордон, а в широкому сенсі кордон політичний впливає на процес визначення і закріплення певних норм, правил статусів і ролей, приведення їх у систему, здатну діяти у напрямі забезпечення державних інтересів. Відбувається інституалізація кордону.

Функціонування кордону забезпечують певні державні інститути – прикордонна служба (війська), митна служба, правоохоронні органи. Їх діяльність провадиться в межах наданих їм повноважень шляхом вжиття комплексу політичних, організаційно-правових, дипломатичних, військових, прикордонних, імміграційних, розвідувальних, контррозвідувальних, оперативно-розшукових, природоохоронних, санітарно-карантинних, екологічних, технічних та інших заходів.

Координація діяльності військових формувань та правоохоронних органів держави із захисту кордону та виконання ним певних функцій здійснюється, передусім прикордонною службою держави. На останню покладається завдання щодо забезпечення недоторканості державного кордону та охорони суверенних прав держави. На прикордонну службу покладаються функції, які умовно можна поділити на: функції контролю; функції з охорони; функції із взаємодії; функції запобігання; інформаційні функції [8].

Функціонування кордону неможливо без ще одного інституту – митної служби країни. Митна служба здійснює митний процес на основі використання потенціалу відповідної території з метою вирішення своїх національних політичних, економічних та інших інтересів. Митна служба виконує функції, які умовно можна поділити на: контрольно-пропускну; тарифно-регулюючу; інформаційно-аналітичну; фінансово-економічну; логістичну; правову; соціально-виховну [12]. Практичне виконання цих функцій забезпечується у різних формах територіального зосередження митної діяльності і забезпечує кінцевий результат: включення країни у зовнішньоторговельний обіг і забезпечення надходжень до державного бюджету. Інтегративними функціями митної діяльності країни можна вважати експорт, імпорт і транзит, а митна служба виконує контроль і регулювання їх обсягів, переміщень, правильності оформлення тощо.

Митна служба і прикордонна служба у своїй діяльності щодо забезпечення функціонування кордону співпрацюють з правоохоронними органами, військовими формуваннями, адміністраціями прикордонних адміністративно-територіальних одиниць, з іншими організаціями і установами. Від рівня скоординованості і взаємодії перерахованих вище державних інститутів залежить охорона державного кордону, забезпечення національної безпеки, недоторканості території держави.

Таким чином, під державним кордом можна розуміти установлену юридично і фактично штучну лінію (на суші і воді) і вертикальну поверхню, що проходять по цій лінії у надрах, водах і повітряному просторі, які визначають просторові межі території держави і сфери здійснення нею свого суверенітету (територіального верховенства). Державний кордон є багатоскладовим феноменом. Встановлений, юридично закріплений і міжнародно визнаний кордон набуває ознак політичності. Політичний кордон є цілісним і динамічним явищем, якому притаманна внутрішня логіка розвитку. Він розвивається під впливом багатьох зовнішніх і внутрішніх чинників і може трансформуватися. У процесі формування кордону першочергову роль відіграють прикордонна і митна служби, правоохоронні органи, інші органи, організації та установи. На нашу думку, у теоретичному вимірі осмислення концепції кордонів можна говорити про кордони як системне явище. Подальші наукові пошуки з теоретичних напрацювань у сфері кордонної проблематики будуть стосуватись

дослідження кордону як поліфункціонального явища, а також представлення державного кордону як системи політичного характеру.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Антонович М. М. Міжнародне публічне право : [навчальний посібник] / М. М. Антонович. – К. : Вид. дім «КМ Академія», Алерта, 2003. – 308 с.
2. Граница : понятие и термины [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.strana-oz.ru/?numid=7&article=307>.
3. Долгов О. В. Основні теорії дослідження політичних кордонів як чинника політичного процесу / О. В. Долгов. // Вісник СевНТУ: зб. наук. пр. Вип. 145/2013. Серія: Політологія. — Севастополь, 2013. – С. 105 – 109.
4. Долматов І. В. Державні кордони в контексті лімології / І. В. Долматов // Актуальні проблеми держави і права . – 2008 . – Вип.42 . – С. 263-269. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2008_42_47
5. Долматов І. В. О формировании лимологии в современном государствоведении / І.В. Долматов // Правове життя сучасної України : тези доповідей Всеукр. наук. конф. професор.-виклад. і аспірант. складу. – О. : Фенікс, 2008. – С. 22-24.
6. Задорожній О. В. Поняття, види та правовий режим державних кордонів / О. В. Задорожній // Міжнародне право. – К., 2004. – С. 356–359.
7. Закон України «Про Державний кордон України» від 4 листопада 1991 р.
8. Закон України «Про Державну прикордонну службу України» від 3 квітня 2003 р.
9. Колосов В. А. Геополитика и политическая география / В. А. Колосов, И.С. Мироненко. – М.: Аспект Пресс, 2001, – 479 с.
10. Колосов В. А. Теоретическая лимология: новые подходы / В. А. Колосов // Международные процессы. – 2003. – № 3. – С. 44–49. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.intertrends.ru/three/004.htm>.
11. Кордон : визначення, види, функції, проблема якості [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://djerelo.com/shpargalki/128-politology/geopolituka-shulga/8523-06-kordon-vyznachennya-vydy-fynkc%D1%96yi-problemata-yakost%D1%96>
12. Коцан Н. Н. Територіальна організація митної діяльності України : монографія / Н. Н. Коцан. – Луцьк : РВВ «Вежа», 2005. – 384 с.
13. Родоман Б. Б. Основные типы географических границ // Географические границы. – М., 1982. – С. 20.
14. Цимбалістий Т. О. Державний кордон України: конституційно-правовий статус : Навч. посіб. / Т. О. Цимбалістий; Нац. акад. прикордон. військ України ім. Б.Хмельницького. Каф. конституц., адм. та фін. права. – Хмельниц., 2000. – 203 с.

STATE BORDERS FORMATION AND INSTITUTIONALIZATION

R. KOTSAN

Formulation of scientific problem and its significance. The border is an integral sign of the sovereignty of any state, as well as a mandatory factor in the formation of a holistic state-territorial organism. Without clearly defined borders, the state can not realize the whole complex of its sovereign rights. The main task of the state borders is to determine the spatial boundaries of the territorial supremacy of the state and to limit the territory belonging to it, which forms the material basis of the vital activity of the people and the state itself. Borders should be considered as an integral part of an integrated system of international relations and civilization development. The study of boundaries led to the formation of a science of borders - "limnology" (from the Latin limes - the border, the border). If at first limnology was mainly engaged geographers, later - political scientists and economists, now it attracts the attention of scholars from the field of history, culture, literature, linguistics, sociology, etc. Limology, depending on the predominance of theoretical or applied research, is divided into theoretical and practical (or border studies).

Analysis of recent research and publications. Representatives of theoretical limology developed the majority of modern classification schemes regarding the types of boundaries, studied their functions, proposed the theory of border protection, grounded forms of interaction in border areas, etc. Works of this type include the work of A. Kolchev, V. Kolosov [10], I. Mironenko [9], V. Samarkin, L. Smyrnyagin, O. Dolgov [3], B. Rodoman [13], I. Dolmatova [4, 5] and many others. Theoretical limology deals with the establishment and functioning of boundaries, but in theoretical developments there is a shortage of developments in the formation of the border, in particular its institutionalization and the transformation of the boundary into a multidimensional phenomenon. Due to the transformation of the functional component of the borders, the strengthening of the management and other processes taking place at the borders under the influence of globalization, integration, regionalization of intensified attention, needs to improve the theoretical aspects of the establishment and institutionalization of state borders. The improvement of theoretical limology will have a positive impact on the practice of management and increase the efficiency of the functioning of the borders.

The purpose of the article is to deepen the theoretical foundations of the establishment and institutionalization of state borders in general, and in particular the presentation of the border as a multi-component phenomenon, the establishment of which is staged and under the influence of certain factors, and institutionalization has its own specificity, which in general acts in the direction of securing state interests. To achieve the goal, a number of tasks were set: 1). Generalize the notion of "state border"; 2). Consider the stages of the border process; 3). To identify the influence of the main factors on the formation of the border; 4). Study the process of institutionalization of the state border, 5). To identify the role of state institutions, in particular border and customs services, in the functioning of the state border.

Presentation of the main research material. The need to ensure proper conditions for the establishment, formation and functioning of the borders of the state, confirms the fact that they are properly secured and recognized, determine the boundaries of the state territory, confirm the right of the state (title) to this territory. After all, the state border line is established as a result of agreements between neighboring states, that is, by concluding international agreements. However, they can be established as a result of the publication of an internal act.

In the process of establishing a state border, the following stages are distinguished: allocation, delimitation and demarcation. Allocation is the initial stage of the allocation of an interstate border, on which there is a political agreement on the territorial delineation and the passage of the border line. After that, delimitation is carried out.

Delimitation is the definition of the general direction of the passage of the state border line with the designation of it on maps, schemes and plans in a contractual manner. When delimiting, a detailed description of the passage of the state border line is made, with its drawing on maps and diagrams (delimitation maps) for specially selected and coordinated natural or artificial points or landmarks (rivers, mountain peaks, ridges). The delimitation card is subject to initialing and signing, it is also affixed by the stamp of the contracting parties.

Demarcation is the conduction of a state border line in the area with the designation of its special border signs (pyramids, pillars, buoys, lighthouses, etc.). Demarcation works are under the control of the representatives of the adjacent states and are carried out by the border troops. The definition of the border line on the ground is carried out by specially created governments by parliaments of the Mixed Commissions of the border states. Sometimes such functions are assigned to a special international body, which is formed on the basis of mutual agreement.

During the demarcation of the boundary, topographic surveys or aerial photography of the terrain are carried out, on the basis of which a large-scale topographic map of the boundary strip is formed, border marks are established and their coordinates determined. The mixed commission, determining the exact location of the boundary line on the ground, compiles a protocol - a description of the demarcated border, maps with its designation, as well as a protocol for each boundary mark with the schemes. During the demarcation work, the mixed commission may specify the border line established earlier in accordance with the contract and shown on the map attached to it. Such clarifications are carried out, as a rule, near settlements, on rivers and ridges of mountains. They are due to the fact that the border delimitation agreement and the maps added to it are not always based on sufficiently complete and accurate factual data. The

emerging discrepancies are solved by mixed commissions, and in special cases - by diplomatic negotiations. All documents on delimitation and demarcation are constituent parts of the treaties on territorial delineation, assignment, exchange, sale of territories and subject to approval by the supreme bodies of state power of the adjoining states of the agreement. Demarcation documents, after signing by the mixed commission, are subject to approval by each of the countries in accordance with applicable law and come into force from the moment of exchange of notes notifying their approval [1]. In case of necessity to specify the territorial boundaries of the adjacent states, carry out redemption.

Redemarkation is the restoration of real traces of demarcation. Redemarkation is carried out by checking the previously demarcated border with the restoration, repair (replacement) of previously exhibited border signs [2].

Thus, at all stages of the establishment of an interstate border, its contractual registration takes place. The latter is in the sight of the leadership of the adjacent states, their governments and the supreme bodies of state power. Representatives of the Ministries of Foreign Affairs, Geodesy and Cartography, Forestry Ministries, specialists of state land agencies, representatives of the border territorial territorial units, etc. are involved in the negotiation process, as well as for practical tasks of delimitation and demarcation. Political peculiarities of the contractual legal arrangement of the interstate border depend on many factors: the political regime of each state; Geopolitical situation and geopolitical position of states; The features of foreign and domestic policy; Level of intergovernmental cooperation and others. States with a high level of development of democracy take into account historical features of the development of the state territories, their ethnic, cultural, religious aspects (especially in the border areas), the level of development of border links, interstate cooperation, levels of social and economic development of the border areas and the presence of problems of socio-economic Development. Under totalitarian authoritarian regimes, the abovementioned factors are offset, while the border becomes more political. Political boundaries differentiate the spheres of influence of political subjects, their regimes depend on the functioning of the subjects of the political process, on their socio-political goals and national interests. In the context of establishing political boundaries, the territory of the state can be a political resource, a base for political and social mobilization of the population. In this case, the boundary determines the limits of the existence of society; Political, economic and cultural space; Spatial limits of the exercise of state power; The limits on which the state acts as an external (foreign force). The political role of the border in a certain space where specific people live, people who have and develop certain relationships with each other, has unsurpassed significance precisely when these contacts, as living relationships that have long traditions, can be broken. This means that the process of establishing a political border (taking into account a variety of prerequisites and factors, or neglecting them) affects its constancy. Constancy (or stability) of the border will be high (or increase) if the border is a consequence of the territorial, ethnic, cultural identity of the population. Conversely, the artificially established border takes time to form the people's loyalty to the new border and "image" of the territory. Political frontiers are an element of state security, sovereignty and integrity. They play the role of indicators of cultural and civilizational development, reflecting in their "images" the formation of new ideas and the process of their integration with historical events.

Thus, clearly defined state borders in the specific conditions of space and time, under the influence of a set of factors become political boundaries and affect relations with neighboring states. Borders agreed with neighboring countries are considered internationally recognized and internationally established.

The establishment of borders, from the point of view of each country, should be based on such basic principles of international law as integrity and inviolability of the state territory. The state border is established, and in the broad sense the political boundary influences the process of defining and consolidating certain norms, rules of statuses and roles, bringing them into a system capable of acting in the direction of securing state interests. There is an institutionalization of the border.

Functioning of the border is provided by certain state institutions - the border service (troops), the customs service, and law enforcement agencies. Their activities are carried out within the limits of the powers granted to them by means of a complex of political, organizational,

legal, diplomatic, military, border, immigration, intelligence, counterintelligence, operational-search, environmental, sanitary-quarantine, environmental, technical and other measures.

Coordination of the activity of military formations and law-enforcement bodies of the state in protecting the border and performing certain functions is carried out, first of all, by the state border service. The latter is entrusted with the task of ensuring the inviolability of the state border and protecting the sovereign rights of the state. The border service is assigned functions that can be conventionally divided into: control functions; Security functions; Interaction functions; Preventive functions; Information functions [8].

The functioning of the border is impossible without another institution - the customs service of the country. The customs service carries out a customs process on the basis of the use of the potential of the territory concerned in order to resolve its national political, economic and other interests. The customs service carries out functions which can be divided into: check-pass; Tariff-regulating; Informational and analytical; Financial and economic; Logistic; Legal Socio-educational [12]. The practical implementation of these functions is ensured in various forms of territorial concentration of customs activities and provides the final result: the inclusion of the country in foreign trade and the provision of revenues to the state budget. Integrative functions of customs activities¹³⁸ countries can be considered export, import and transit, and the customs service carries out control and regulation of their volumes, displacements, correctness of execution, etc.

The Customs and Border Guard services, in their activities to ensure the functioning of the border, cooperate with law enforcement agencies, military formations, administrations of the border administrative territorial units, and with other organizations and institutions. The level of coordination and interaction of the above state institutions depends on the protection of the state border, the maintenance of national security, the inviolability of the territory of the state.

Thus, under the state cord can be understood the legally and actually established artificial line (on land and water) and the vertical surface passing along this line in the bowels, waters and airspace, which determine the spatial boundaries of the territory of the state and the scope of its implementation of its sovereignty (Territorial supremacy). The state border is a multi-component phenomenon. The established, legally established and internationally recognized border acquires the hallmarks of politics. The political boundary is a holistic and dynamic phenomenon, which inherent in the internal logic of development. It develops under the influence of many external and internal factors and can be transformed. Frontier and customs services, law enforcement agencies, other bodies, organizations and institutions play the primary role in the process of border formation. In our opinion, in the theoretical sense of the concept of boundaries, we can speak of boundaries as a systemic phenomenon. Further scientific researches on theoretical developments in the field of border issues will concern the study of the border as a multifunctional phenomenon, as well as the presentation of the state border as a political system.

REFERENCES:

1. Antonovych M. M. Mizhnarodne publichne pravo : [navchalnyi posibnyk] / M. M. Antonovych. – K. : Vyd. dim «KM Akademiia», Alerta, 2003. – 308 s.
2. Hranytsa : poniatye y termyny [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupa : <http://www.strana-oz.ru/?numid=7&article=307>.
3. Dolhov O. V. Osnovni teorii doslidzhennia politychnykh kordoniv yak chynnyka politychnoho protsesu / O. V. Dolhov. // Visnyk SevNTU: zb. nauk. pr. Vyp. 145/2013. Seriya: Politolohiia. — Sevastopol, 2013. – S. 105 – 109.
4. Dolmatov I. V. Derzhavni kordony v konteksti limolohii / I. V. Dolmatov // Aktualni problemy derzhavy i prava . – 2008 . – Vyp.42 . – S. 263-269. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2008_42_47
5. Dolmatov I. V. O formirovannyi lymolohyy v sovremennom hosudarstvovedenyy / I.V. Dolmatov // Pravove zhyttia suchasnoi Ukrainy : tezy dopovidei Vseukr. nauk. konf. profesor.-vyklad. i aspirant. skladu. – O. : Feniks, 2008. – S. 22-24.

¹³⁸ Under the customs activity, the author understands the activities of state institutions that promote the implementation of customs policy by means of customs.

6. Zadorozhnii O. V. Poniattia, vydy ta pravovyi rezhym derzhavnykh kordoniv / O. V. Zadorozhnii // Mizhnarodne pravo. – K., 2004. – S. 356–359.
7. Zakon Ukrainy «Pro Derzhavnyi kordon Ukrainy» vid 4 lystopada 1991 r.
8. Zakon Ukrainy «Pro Derzhavnu prykordonnu sluzhbu Ukrainy» vid 3 kvitnia 2003 r.
9. Kolosov V. A. Neopolytyka y polytycheskaia heohrafyia / V. A. Kolosov, Y.S. Myronenko. – M.: Aspekt Press, 2001, – 479 s.
10. Kolosov V. A. Teoretycheskaia lymolohyia: novye podkhody / V. A. Kolosov // Mezhdunarodnye protsessy. – 2003. – № 3. – S. 44–49. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.intertrends.ru/three/004.htm>.
11. Kordon : vyznachennia, vydy, funktsii, problema yakosti [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://djerelo.com/shpargalki/128-politology/geopolituka-shulga/8523-06-kordon-vyznachennya-vydy-fynkc%D1%96yi-problema-yakost%D1%96>
12. Kotsan N. N. Terytorialna orhanizatsiia mytnoi diialnosti Ukrainy : monohrafiia / N. N. Kotsan. – Lutsk : RVV «Vezha», 2005. – 384 s.
13. Rodoman B. B. Osnovnye typy heohrafycheskykh hranyts // Heohrafycheskye hranytsy. – M., 1982. – S. 20.
14. Tsybalytyi T. O. Derzhavnyi kordon Ukrainy: konstytutsiino-pravovyi status : Navch. posib. / T. O. Tsybalytyi; Nats. akad. prykordon. viisk Ukrainy im. B.Khmelnyskoho. Kaf. konstytuts., adm. ta fin. prava. – Khmelnyts., 2000. – 203 c.